

Täysistunto

Torstai 17.12.2020 klo 9.59—19.27

3.8. Pääluokka 23 Valtioneuvoston kanslia

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Esitellään valtioneuvoston kansliaa koskeva pääluokka 23.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 1,5 tuntia.

Keskustelu

19.00 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen: Arvoisa herra puhemies! Minä haluaisin omasta puolestani kiittää valtiovarainvaliokuntaa hyvästä ja perusteellisesta työstä. Koko tätä vuotta on hallinnut koronaviruksen muuttama toimintaympäristö. Näitä negatiivisia vaikutuksia on ollut nähtävissä sekä ihmisten arjessa että myös yritysten liiketoiminnoissa. Kielteiset vaikutukset liiketoimintaan ovat olleet poikkeuksellisen suuret erityisesti liikenne- ja lentosektoreilla.

Valtion budjetin omaisuustulot koostuvat osingoista ja osakkeiden myynnistä saatavista tuloista. Talousarviossa ei ole eritelty näiden omaisuustulojen jakautumista eri tulolajeihin. Arvio ensi vuoden tuloista talousarvioesityksessä on 2 miljardia 417 miljoonaa euroa. Luonnollisesti tämä on vasta arvio, ja vasta ensi vuoden aikana voidaan analysoida tarkemmin, kuinka paljon osinko- ja myyntituloja valtion budjettiin saadaan yhtiöistä. Jo nyt voidaan kuitenkin alustavasti nähdä, että osinkoennuste on kriisistä johtuen ensi vuonna aiempia vuosia alhaisempi ja siihen liittyy epävarmuuksia koronakriisistä johtuen.

Osinkoja ja myyntituloja on kertynyt valtion budjettiin vuonna 2020 noin miljardi euroa, ja ensi vuoden mahdollisten myyntipäätösten osalta haluan todeta vielä sen, että mikäli valtion yhtiöomistusten myynteihin päädytään, niistä tehtäisiin omistajaohjauksessa huolellinen kokonaisarviointi, jossa huomioidaan valtion kaikki strategiset ja taloudelliset intressit. Kuten olen aiemminkin sanonut, etukäteen en spekuloi millään myynneillä.

Arvoisa puhemies! Valtio on ja haluaa olla vakaa omistaja myös kriisin keskellä. Lentoalalla toimivat yritykset ovat olleet kenties suurimpia kärsijöitä, kuten jo mainitsin. Esimerkiksi matkustajamäärän romahtamisesta johtuen Finavian tulorahoitus on tyrehtynyt ja aiemmin kannattavasti toiminut yhtiö on kääntynyt tappiolliseksi kuluvana vuonna. Tämän vuoksi toiminnan jatkuvuuden turvaaminen ja strategisen kehitysohjelman loppuunsaattaminen edellyttävät vakavaraisuuden parantamista lisäämällä yhtiön omaa pääomaa ensi vuonna 350 miljoonalla eurolla. Lentoasemaklusterilla on hyvin tärkeä rooli koko suomalaiselle yhteiskunnalle ja sen hyvinvoinnille sekä merkittävän työllisyysvaikutuksensa että maan kilpailukyvyn kannalta. Alan kannalta on haasteellista, että matkustajamäärän ennustetaan palaavan pandemiaa edeltävälle tasolle vuoden 2023 lopulla. Voidaankin sanoa, että paluu normaaliin ei siis tapahdu käden käänteessä.

Puhemies! Painotan ensi vuonnakin omistajaohjauksesta vastaavana ministerinä kaikille yhtiöille valtioneuvoston omistajapolitiittisen periaatepäätöksen mukaisesti arvon luomi-

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

sen lisäksi myös ilmastomuutoksen torjuntaa ja digitalisaation hyödyntämistä. Edellytän, että yhtiöt ottavat huomioon tavoitteen hiilineutraalista Suomesta 2035 sekä Pariisin ilmastopimuksen tavoitteet.

Peräänkuulutan myös edelläkävijyyttä laajemmin yritysvastuuasioissa. Vastuullinen liiketoiminta on valtion omistajuuden kulmakivi, ja sen merkitys on korostunut entisestään poikkeustilanteessa. Esimerkiksi mielestäni vaikeina aikoina yhtiöiden on kannattavaa ja vastuullista huolehtia henkilöstöstään. Vastuullisuusasiat eivät voi eivätkä saa olla erillisiä asioita muusta liiketoiminnasta, niiden tulee näkyä ja kuulua. Valtio-omistajan näkemys on, että yritysvastuuasioiden ymmärtäminen ja analysointi on hyvän omistaja- ja sijoituspolitiikan edellytys ja se johtaa parempaan omistaja-arvoon pitkällä aikavälillä.

Vastuullisuustyö ei ole kuitenkaan pikajuoksua. Olemme jalkauttaneet omistajapolitiittisen periaatepäätöksen tavoitteena tänä kuluvana vuonna. Ensimmäisiä perusteellisia tuloksia on nähtävissä vuoden 2022 keväällä, koska tavoitteita on nyt asetettu ja niitä seurataan ensi vuonna. Valtio on ja haluaa olla omistajana pitkäjänteinen ja vastuullinen.

Arvoisa puhemies! Vuosi 2020 on ollut poikkeuksellinen koronan vuoksi, ja vielä ensi vuonnakin virus tulee jättämään jälkensä myös valtionyhtiöihin. Meidän tulee tehdä yhteiskunnan eri osa-alueilla kaikkemme, jotta koronaviruksen leviäminen saadaan estettyä ja pääsemme kaikki takaisin normaaliin arkeen. Toimimme omistajaohjauksessa rauhallisesti tosiasiat tunnistaen ja parasta yhteistä lopputulemaa hakien. Tärkeintä on tässäkin säilyttää maltti ja tehdä päätöksiä, joilla mahdollistetaan mahdollisimman pikainen paluu kasvun polulle.

19.05 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston kanslia on budjettikirjassa erittäin pieni pääluokka, alle puoli prosenttia, mutta se työ, mitä tehdään valtioneuvoston kanslian kautta ja alaisuudessa, vaikuttaa kansantalouteen ja budjettiin hyvin paljon, koska myös eurooppapolitiikka on sen alla ja ministeri Tuppurainen myös eurooppaministeri.

Haluankin tässä käyttää tilaisuutta hyväkseni ja onnitella hallitusta erittäin hyvästä tuloksesta EU:n viime viikon huippukokouksessa, jossa saatiin päätökseen useampikin sellainen keskeinen asia, jotka Suomi viime vuonna omalla EU-puheenjohtajakaudellaan käynnisti ja jotka myös Suomen eduskunnassa nauttivat vielä laajempaa tukea kuin pelkästään hallituspuolueiden tukea.

Suomen keskeisiä tavoitteitahan EU-puheenjohtajakaudella viime vuonna oli päätösten tekeminen EU:n ilmastotavoitteiden kunnianhimon tiukentamisesta. Suomen puheenjohtajakauden lopulla saatiinkin päätös siitä, että EU sitoutuu olemaan hiilineutraali vuosisadan puolivälissä ensimmäisenä näin suurena toimijana maailmassa. Tätä päätöstä on nyt sitten seurattu: Kiina on ilmoittanut hiilineutraaliustavoitteen 2060, Japani 2050, ja USAn tuleva presidentti Biden on luvannut myös Yhdysvaltojen liittyvän tähän kerhoon.

Tämän työn jälkiä on myöskin EU:n ilmastolakihanke, josta viime huippukokouksessa viime viikolla sovittiin, että vuoden 2030 ilmastotavoitetta tiukennetaan 15 prosenttiyksiköllä.

Nämä ovat erittäin merkittäviä saavutuksia tulevaisuuden rakentamisessa.

Myös se asia, jonka Suomi EU:n tulevien vuosien rahoituskehysneuvotteluissa otti painokkaasti esille, EU-rahoituksen sitominen oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen, sai lopputuloksensa nyt huippukokouksessa ja aivan äskettäin Euroopan parlamentin hyväksyessä tämän kyseisen lain. Eli tästä eteenpäin tosiaan ensi vuoden alusta alkaen EU:n jäsenmaiden EU:lta saama rahoitus on sidottu siihen, että niiden oikeusjärjestelmä toimii sel-

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

laisella tavalla, että rahankäyttö niihin kohteisiin, mihin ne on tarkoitettukin, voidaan taa-
ta. [Puhemies koputtaa]

Mielestäni ehkä kaikkein isoin asia on se, että nämä molemmat asiat [Puhemies koput-
taa] saatiin aikaan erittäin vaikeassa tilanteessa koronaviruksen keskellä, jota vuosi sitten ku-
kaan meistä ei osannut aavistaa. Onnittelut!

19.08 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! En halua kuulostaa valittajalta, mutta totean nämä asiat, koska ne ovat niin monelle ihmiselle aiheuttaneet ihmetystä ja he ovat pyytäneet minua tätä viestiä viemään eteenpäin.

Marinin hallituksessa on ennätysellinen määrä ministerin poliittisia valtiosihteereitä ja erityisavustajia, lähes kaksi kertaa enemmän kuin aikaisemmilla hallituksilla. Näistä tulee usean miljoonan euron vuosittainen lisälasku palkkojen muodossa. Tähän sisältyy muun muassa assistentin palkkoja eli suomeksi sanottuna avustajien avustajien palkkoja — siis avustajien avustajien. Edellinen pääministeri Antti Rinne perusteli suurta avustajamäärää EU-puheenjohtajuuden hoitamisella. Tämän voin ymmärtää, en välttämättä hyväksyä, mutta ymmärtää. Nykyinen pääministeri Sanna Marin taas perusteli ennätyskorkeaa avus-
tajien määrää hallituskriisin aiheuttamalla poikkeustilalla. No, niitä kyllä piisaa, mutta ei se veronmaksajien vika ole. Vasemmistohallituksen tunkkaiset bunkkerit siis pursuavat avustajia ja avustajien avustajia. Syy siihen tarpeeseen kyllä keksitään, siihen tätä armeijaa tuntuu ainakin tarvittavan. Eikö hallitus voisi vähentää avustajiensa määrää normaalille tasolle — siis ei mitään radikaalia, vaan normaalille tasolle — ja täten vähentää miljoonien eurojen verorasitusta suomalaisille veronmaksajille?

19.10 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri! Te, ministeri, kerroitte juuri äsken, että on aikaista kysellä, jos valtionyhtiöitä lähdetään vaikka myymään, mitä ne mahdollisesti olisivat, jos lähdettäisiin myymään tai lähdettäisiin osittain myymään, onko siellä kenties VR:ää, Postia, mitä sieltä kenties tuleekaan, mutta haluaisin tietää, arvoisa ministeri, että kun on tällainen aika, niin eikö Suomen kannattaisi miettiä, että Suomi vaikka ostaisikin itselleen lisää omistuksia. Onko sitä mietitty? Näkisin, että semmoinenkin vaihtoehto voisi olla ihan ajateltava. Varsinkin tällaisessa ajassa Suomen pitäisi keskittyä tavallaan siihen omaan kilpailukykyyn ja vahvistaa sitä omaa omistajuuttaan. Caruna ja muut kaupungit — jos mietittäisiin, että ostettaisiinkin näitä meille ja vahvistettaisiin meidän omia voimiamme. Onko tällainen mahdollista, arvoisa ministeri?

19.11 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Vielä haluaisin kommentoida omistajaohjaus-
asioita aivan lyhyesti. Ministeri Tuppurainen totesi, että hallitus on tehnyt omistajaohjaus-
linjauksen, joka korostaa sitä, että valtionyhtiöiden toiminnassa on noudatettava kestävä
kehityksen periaatteita. Tässä asiassa on vielä erittäin paljon parannettavaa.

Suomessahan vesivoimaa on pääosin rakennettu sellaisena aikana, jolloin ei ajateltu, että se olisi jotenkin merkittävä asia, että vaelluskalojen pitää päästä joissa kulkemaan. Ajateltiin, että se riittää, että tehdään velvoiteistutuksia mereen. No, nyt on ymmärretty luonnon monimuotoisuuden ja vesistöjen tilan kannalta tärkeäksi, että vaelluskalatkin pää-
sevät kulkemaan, ja tietenkin myös sen kannalta, että esimerkiksi Itämerellä on lohta myöskin merikalastajille. Sen kannalta on tärkeää, että lohet myöskin pääsevät kutumaan muuallekin kuin pelkästään Tornionjokeen. Tämän osalta tosiaan esimerkiksi Kemijoki Oy:ssä on mielestäni vielä paljon parannettavaa toimintatavassa.

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

Samoin ilmastoasioissa. Edellisen hallituksen kaudellahan Fortum hankki omistusta saksalaisesta Uniperista, ja sittemmin Fortumista on tullut Uniperin enemmistöomistaja. Tämän Uniperin ja muun Fortumin yhteenlasketut ilmastopäästöt ovat suuremmat kuin Suomen valtion. Koko ilmastonsuojelun tulevaisuuden kannalta on keskeisen tärkeää, että myöskin tässä asiassa päästään eteenpäin. Esimerkiksi omasta mielestäni Fortumin toiminnassa kestävä kehityksen tavoitteita ei vastaa se, että sen enemmistöomistama Uniper uhkaa haastaa Hollannin hallitusta oikeuteen sen johdosta, että Hollannissa on vastaavantyyppinen kivihiihenkieltolaki, kivihiihen polttamiselle määräaika, kuin suomalaisessakin lainsäädännössä, tai vaihtoehtoisesti vaatii suolaista korvausta Hollannin hallitukselta tästä.

Eli en ollenkaan väitä, että näiden asioiden hoitaminen olisi yksinkertaista — näillä yhtöillä on muitakin omistajia kuin Suomen valtio — totean vain, että näissä asioissa on todellakin vielä paljon parantamisen varaa.

19.14 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Ihmiset oikeastaan inhoavat monenlaisia veroja, kun aina tulee lisää ja lisää veroja. Kun nyt on oletettavissa, että myös Euroopan puolelta tulee lisää veroja ihmisille maksettavaksi, muoviveroa ja tämmöistä, niin onko suunnitteilla, kun olette eurooppaministeri, tai tiedossa, että onko kenties joitakin muita uusia verotuksia vielä valmisteilla, mitkä lankeavat tavallisen ihmisen maksettavaksi täällä Suomessa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja ministeri Tuppurainen, muutama minuutti.

19.14 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen: Arvoisa puhemies! Kiitos teille ahkerille edustajille tästä alkuillan, jo pitkän päivän päätteeksi käydyistä keskustelusta.

Ensinnäkin lyhyesti, jos sallitte, kommentoin tähän eurooppapolitiikkaan, joka ei sinänsä budjettiin liity: On ilo yhtyä tähän edustaja Hassin arvioon siitä, että monia asioita, joita Suomi jo puheenjohtajakaudellaan ajoi, saatiin nyt vietyä maaliin viime viikolla käydyssä päämieskokouksessa. Ensinnäkin me saavutimme Suomen puheenjohtajakaudella yhteisen hiilineutraalisuustavoitteen koko unionille vuodeksi 2050, ja nyt päästövähennystavoitteita kiristettiin vuoteen 2030 mennessä 55 prosenttiin suhteessa vuoden 90 tasoon. Eli kaikki tämä osoittaa, että EU on ja haluaa olla johtava toimija kansainvälisessä ilmastomuutoksen vastaisessa työssä, ja tämän me voimme nyt mielihyvin pistää merkille. Samoin tämä meidän tavoitteemme kytkeä EU-budjetin suojelu oikeusvaltioperiaatteeseen meni nyt maaliin, ja tänään neuvosto ja parlamentti ovat yhdessä allekirjoittaneet tämän lainsäädännön, asetuksen, tästä uudesta oikeusvaltiomekanismista. Tämä on erittäin hyvä, ja olen tästä henkilökohtaisestikin oikein tyytyväinen.

Edustaja Reijosen eurooppapoliittiseen kysymykseen EU-veroista: Voin mieltänne huojentaa kertomalla, että tämä niin sanottu muovivero ei ole vero, vaan itse asiassa kysymyksessä on maksu, jota jäsenmaat tilittävät Euroopan unionille. Eli verorasitus ei tämän myötä kasva, vaan tällä muoviverolla me jossain määrin voimme keventää Suomen EU-jäsenmaksutaakkaa, ja se on hyvin oikeasuuntaista Suomen kannalta. Tuemme muutenkin niitä tavoitteita, joilla vähennetään kierrättämättömän muovijätteen määrää.

Mitä tulee näihin uusiin mahdollisiin EU:n omiin varoihin, niin niistä on nyt käynnistynyt keskustelu, ja valtioneuvosto linjaa omaa kantaansa eduskunnalle ensi keväänä annet-

Budjetin alikohta PTK 168/2020 vp

tavassa eurooppapoliittisessa selonteossa, jossa pääsemme sitten yhteisesti keskustelemaan myös siitä, mikä on kantamme komission esityksiin, muun muassa digiveroon tai hiilitulliin ja niin edelleen. Nämä asiat tulevat myöhemmin siis käsittelyyn.

Edustaja Reijosen kysymykseen tästä valtionomaisuuden myynnistä ja ostamisesta: Luonnollisestikaan en tässä ryhdy käymään kauppaa, sen enempää myymään kuin ostamaan, mutta haluan tuoda mieleenne, että meillä on kotimaisen ankkuriomistuksen väline, joka on Solidium. Mikäli meillä on tarpeen turvata kotimaisen omistuksen intressejä, niin Solidiumin kautta me voimme tämäntyppisiä toimenpiteitä tehdä, ja tämä on varmasti näinä koronakriisin aikoina tärkeä väline meille. Muutoinkin valtio on aktiivinen toimija omassa omistajapolitiikassaan, joten seuraamme markkinoita hyvin huolella ja pyrimme varmistamaan meidän strategiset intressimme kaikissa olosuhteissa.

Edustaja Hassin kysymykseen valtionyhtiöiden vastuullisuudesta: Me edellytämme nyt poikkeuksellisen vahvasti vastuullisuuden toteuttamista erityisesti ilmastopolitiikassa, joka on nostettu meidän omistajapolitiikan periaatepäätöksen yhdeksi kulmakiveksi. Kaikkien valtionyhtiöiden tulee selvittää ilmastomuutoksen vaikutukset omassa liiketoiminnassaan [Puhemies koputtaa] sekä laatia toimenpidesuunnitelma päästöjen vähentämiseksi tavalla, jossa verrokkiyhtiöihin nähden tavoitteet ovat kunnianhimoisia. Tätä me tulemme seuraamaan, ja ensimmäiset raportit, puhemies, tulemme sitten saamaan vuoden 2022 aikana.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

Asian käsittely keskeytettiin.